

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai
1.2 Facultatea	de Istorie și Filosofie
1.3 Departamentul	de Istorie în Limba Maghiară
1.4 Domeniul de studii	Științe ale educației
1.5 Ciclu de studii	Master (MA)
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Masteratul didactic – Istorie (în limba maghiară)

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Cultură materială și viață cotidiană în Europa și Transilvania medievală și premodernă (HMM1103)						
2.2 Titularul activităților de curs	Conf. univ. dr. Lupescu Mária-Magdolna						
2.3 Titularul activităților de seminar	Conf. univ. dr. Lupescu Mária-Magdolna						
2.4 Anul de studiu	I	2.5 Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	Examen	2.7 Regimul disciplinei	Disciplină de specialitate/ Obligativ

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	3	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					32
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					32
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					31
Tutoriat					10
Examinări					10
Alte activități:					
3.7 Total ore studiu individual		115			
3.8 Total ore pe semestru		42 (fizice) +115 (conven.) = 157			
3.9 Numărul de credite		6			

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	<ul style="list-style-type: none"> e util, dacă studentul masterand la licență a urmat cursuri de istoria artei și arheologie
-------------------	--

4.2 de competențe	<ul style="list-style-type: none"> sunt recomandate cunoștințe de limba maghiară, limba izvoarelor și cunoștințe de paleografie maghiară
-------------------	---

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	<ul style="list-style-type: none"> e necesară utilizarea proiectorului prezența este foarte încurajată
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	<ul style="list-style-type: none"> e necesară utilizarea proiectorului e obligatorie o prezență activă de 70% este obligatorie cunoașterea bibliografiei de seminar

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> însușirea unor cunoștințe conceptuale și de bază însușirea metodelor necesare procesării cunoștințelor de bază folosirea corectă a metodelor în cadrul profesiei capacitatea de a transmite mai departe în scris și oral cunoștințele acumulate elaborarea unei lucrări științifice și al unui referat prin utilizarea surselor și literaturii de specialitate adecvate subiectului
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> prelucrarea și evaluarea studiilor de caz îndeplinirea sarcinilor legate de specialitate prin respectarea regulilor eticii științifice valorificarea cunoștințelor de bază deprinse în descrierea situațiilor, fenomenelor întâlnite în domeniul științelor înrudite cu istoria

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	<ul style="list-style-type: none"> scopul este ca studenții masteranzi să cunoască cultura materială medievală și premodernă a Transilvaniei în cadrul și cu ajutorul unor structuri ample un obiectiv general este acela, ca studenții să dobândească cunoștințe generale, ample, despre toate segmentele culturii materiale medievale și premoderne din Transilvania este necesară o familiarizare cu literatura națională și internațională din domeniu, precum și cu prelucrările metodologice propuse de diverșii autori și ai metodelor folosite cunoștințele teoretice dobândite la curs reprezintă baza pe care studenții pot să clădească și să analizeze cunoștințele practice din domeniul culturii materiale
7.2 Obiectivele specifice	<ul style="list-style-type: none"> un obiectiv de urmărit este acela ca studenții să fie capabili de o gândire critică, să se dezvolte creativitatea lor este esențial să recunoască importanța culturii medievale și premoderne din Transilvania în cadrul mai larg al culturii generale

- dobândirea unor capacități specifice profesiei: cunoștințe legate de modul de viață, teoria și istoria culturii spirituale

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
Tema 1. Introducere: prezentarea temei și obiectivelor cursului; definirea culturii materiale și aria de cercetare; prezentarea conceptelor; bibliografia tematicii.	Prelegere cu proiecție, comunicare	
Tema 2: caracterul interdisciplinar al cercetării culturii materiale; școli istorice, de istorie economică; accent pe prezentarea instituțiilor și cercetărilor din spațiul central-european	Prelegere cu proiecție, comunicare	
Tema 3: cercetarea culturii materiale în Ungaria și Transilvania; școli istorice, de istoria culturii; cercetare interdisciplinară din secolul al XIX-lea până în prezent	Prelegere, dezbateri	
Tema 4: izvoarele culturii materiale I. Izvoare scrise	Prelegere, dezbateri	
Tema 5: izvoarele culturii materiale II. Izvoare materiale	Prelegere, dezbateri, dialog	
Tema 6: izvoarele culturii materiale III. Imagini de epocă	Prelegere, dezbateri, dialog	
Tema 7: cultură materială și mod de viață	Prelegere, dezbateri	
Tema 8: cultură materială și alimentație	Prelegere, dialog	
Tema 9: cultură materială și creșterea animalelor	Prelegere, dezbateri	
Tema 10: cultură materială și meșteșuguri	Prelegere, dialog	
Tema 11: cultură materială și comerț	Prelegere, dezbateri	
Tema 12: cultură materială, gospodărirea pădurilor și al apelor	Prelegere, dezbateri, dialog	
Tema 13: relația dintre cultura materială și cea spirituală I: funeraliile în perioada medievală	Prelegere, dezbateri, dialog	
Tema 14: Tema 13: relația dintre cultura materială și cea spirituală II: funeraliile în perioada premodernă	Prelegere, dezbateri, dialog	

BIBLIOGRAFIE

Braudel, Fernand: *Anyagi kultúra, gazdaság és kapitalizmus. XV–XVIII. század. A mindennapi élet struktúrái: a lehetséges és a lehetetlen*. Bp., 1985 (capitolele marcate).

Chilton, Elizabeth S.: „Meanings and Meaningful Materials: An Introduction.” In Eadem (ed.): *Material Meanings. Critical Approaches to the Interpretation of Material Culture*. Salt Lake City: University of Utah Press, 1999, 1-6.

Domanovszky Sándor (szerk.): *Magyar Művelődéstörténet*. I-V. Bp. 1939-1942.
(<http://www.mek.oszk.hu/09100/09175/html/index.html>)

Hanák Péter: „Életmód és gondolkodásmód – történelmi összefüggésben.” *Magyar Tudomány*, Új folyam 25 (1980): 84-90. (<http://epa.oszk.hu/00000/00003/00017/197-204.html>)

Jakó Zsigmond: „Az otthon és művészete a XVI–XVII. századi Kolozsváron.” In: *Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára*. Kvár, 1957, 361-393.

(<http://www.unitar.hu/Tudastar/1951-2000/Kelemen-Lajos-emlekkonyv/361-otthon-muveszet-Kolozsvaron.pdf>)

Kocsis Edit – Laszlovszky József – Sabján Tibor – Takács Miklós – Tomka Gábor: „Középkori anyagi kultúra – Középkori régészet.” In: Vissy Zsolt (szerk.): *Magyar régészet az ezredfordulón*. Budapest, 2003, 397-404. http://www.ace.hu/curric/elte-archeometria/irodalom/Magyar_regeszeti_az_ezredfordulon.pdf

Kubinyi András: „A középkori anyagi kultúra kutatása és néhány módszertani problémája.” *Aetas*, 1990/3: 51-60. (http://acta.bibl.u-szeged.hu/40436/1/aetas_1990_003_051-068.pdf)

Kubinyi András – Laszlovszky József (Hrsg.): *Alltag und materielle Kultur im mittelalterlichen Ungarn*. (Medium Aevum Quotidianum 22.) Krems, 1991.

Kubinyi András – Laszlovszky József – Szabó Péter (szerk.): *Gazdaság és gazdálkodás a középkori Magyarországon: gazdaságtörténet, anyagi kultúra, régészet*. Budapest, 2008 (capitolele marcate, fotocopii la Biblioteca Societății Muzeului Ardelean).

Kühnel, Harry: „Ziele der Erforschung der Sachkultur des Mittelalters.” *Rotterdam Papers*, 4 (1982): 119-130.

Moulin, L.: *La vie quotidienne des religieux au Moyen Age*. Paris, 1978.

Pastoreau, Michel: *La vie quotidienne en France et en Angleterre au temps des chevaliers de la Table ronde*. Paris, 1976.

Piponnier, François: *Les sources de l'histoire de la culture matérielle à la lumière des recherches récentes*, Die Erforschung von Alltag und Sachkultur des Mittelalters – Öst. Akademie der Wissenschaften Phil.-Hist. Klasse, Sitzungsberichte, Bd. 433. – Veröffentlichungen des Instituts für mittelalterliche Realienkunde Österreichs Nr. 6. Wien 1984.

Radvánszky Béla: *Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században*. I – III. k. Reprint. Bp., 1986. (<http://digitalia.lib.pte.hu/?p=1445>)

Riello, Giorgio: „Things that Shape History. Material Culture and Historical Narratives.” In Karen Harvey (ed.): *History and Material Culture. A Student's Guide to Approaching Alternative Sources*. Abingdon and New York: Routledge, 2009, 24-46.

Ritoók Á.-Simonyi E. (szerk.): *A középkori templom körüli temetők kutatása*. (Opuscula Hungarica VI.) Bp. 2005. (Biblioteca Societății Muzeului Ardelean)

Roslanowski, Tadeusz: „Les études médiévales en Pologne après 1945.” *Anuario de estudios medievales*, 8 (1972-1973).

Szabó, Péter: *A végtisztesség. A főúri gyászszertartás, mint látvány*. Budapest, 1989.

Szende Katalin: *Otthon a városban. Társadalom és anyagi kultúra a középkori Sopronban, Pozsonyban és Eperjesen*. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 32.) Bp., 2004. ([https://www.academia.edu/19698955/Otthon_a_városban. Társadalom és anyagi kultúra a középkori Sopronban Pozsonyban és Eperjesen. At home in the town. Society and material culture in medieval Sopron Pozsony and Eperjes Budapest MTA Történettudományi Intézete 2004. 318 pp](https://www.academia.edu/19698955/Otthon_a_városban._Társadalom_és_anyagi_kultúra_a_középkori_Sopronban_Pozsonyban_és_Eperjesen._At_home_in_the_town._Society_and_material_culture_in_medieval_Sopron_Pozsony_and_Eperjes_Budapest_MTA_Történettudományi_Intézete_2004._318_pp))

Zimányi Vera (szerk.): *Életmód és anyagi kultúra a XVII-XVIII. században*. Bp., 1994.

BIBLIOGRAFIE OPȚIONALĂ

Andrén, Anders: *Between Artifacts and Texts: Historical Archaeology in Global Perspective*. New York–London, 1998.

Dyer, Christopher: *Standards of Living in the Later Middle Ages: A Social Change in England, c. 1200-1520*. Cambridge, 1989.

Uó: *Everyday Life in Medieval England*. London, 1994.

Szende Katalin: „A soproni polgárság anyagi kultúrája a késő-középkorban.” *Aetas*, 1990/3: 69-123. (http://acta.bibl.u-szeged.hu/40437/1/aetas_1990_003_069-123.pdf)

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
Tema 1: prezentarea tematicii, a cerințelor și al desfășurării seminarului	Comunicare	
Tema 2: istoriografia culturii materiale	Dezbateri, dialog	
Tem 3: categoriile culturii materiale I. Bijuterii și accesorii	Referate, dialog	
Tema 4: categoriile culturii materiale II. Îmbrăcăminte	Referate, dialog	
Tema 5: categoriile culturii materiale III. Lenjerii și textile	Referate, dialog	
Tema 6: categoriile culturii materiale IV. Vase	Referate, dialog	
Tema 7: categoriile culturii materiale V. Obiecte devoționale	Referate, dialog	
Tema 8: categoriile culturii materiale VI. Arme	Referate, dialog	
Tema 9: categoriile culturii materiale VII. Obiecte și ustensile de lucru	Referate, dialog	
Tema 10: categoriile culturii materiale VIII. Produse agricole	Referate, dialog	
Tema 11: categoriile culturii materiale IX. Cărți, bani	Referate, dialog	
Tema 12: cultură materială – mod de viață în peisajul nobiliar și cel orășenesc	Referate, dialog	
Tema 13: legătura dintre cultura materială și cea spirituală I. Pelerinaje	Referate, dialog	
Tema 14: legătura dintre cultura materială și cea spirituală II. Servicii post-mortem	Referate, dialog	

IZVOARE

Apor Péter: *Metamorphosis Transylvaniae* <http://mek.oszk.hu/08600/08639/08639.pdf>

B. Nagy Margit: *Váarak, kastélyok, udvarházak, ahogy a régiek látták*. Buk., 1973. <http://adatbank.transindex.ro/cedula.php?kod=823>

Erdélyi testamentumok I. Hadviselő székelyek végrendeletei. Háromszék. Vál., a bev. tan. írta és jegyz.-kel összeáll. Tüdős S. Kinga. Marosvásárhely, Mentor, 2003.

Erdélyi testamentumok II. Erdélyi nemesek és főemberek végrendeletei, 1551-1600. Vál., a bev. tan. írta és jegyz.-kel összeáll. Tüdős S. Kinga. Marosvásárhely, Mentor, 2006.

Erdélyi testamentumok III. Erdélyi nemesek és főemberek végrendeletei, 1600-1660. Vál., a bev. tan. írta és jegyz.-kel összeáll. Tüdős S. Kinga. Marosvásárhely, Mentor, 2008.

Erdélyi testamentumok IV. Erdélyi nemesek és főemberek végrendeletei, 1601-1723. Vál., a bev. tan. írta és jegyz.-kel összeáll. Tüdős S. Kinga. Marosvásárhely, Mentor, 2011.

Kovács Kiss Gyöngy (szerk.): *A kolozsvári osztóbírói intézmény és a kibocsátott osztálylevelek.* Kolozsvár, Korunk-Komp-Press, 2012.

BIBLIOGRAFIE

Berta Péter: „A túlélők teendői (A posztmortális szolgálatok rendje későközépkori városaink vallásos közösségeiben)”. *Századok* 132/4 (1998): 765-792.

Csukovics Enikő: *Középkori magyar zarándokok.* Budapest, 2003. (Biblioteca Societății Muzeului Ardelean)

Deák Éva: „Öltözködés és identitás a 17-18. századi Erdélyben a viseletsorozatok tükrében.” *Korall* 55 (2014): 150-168.

http://epa.oszk.hu/00400/00414/00046/pdf/EPA00414_korall_55_150_168.pdf

Entz, Géza: “Középkori végrendeletek művészeti vonatkozásai.” *Művészettörténeti Értesítő* 2 (1953): 171 – 175. (Biblioteca Societății Muzeului Ardelean)

Héjjné Détári Angéla: *Régi magyar ékszerek.* Budapest, 1965.

H. Gyürky Katalin: “Az ablakok üvegezéséről és az üvegfestményekről a középkori Magyarországon.” *Budapest Régiségei*, 32 (1998) 267-290.

H. Gyürky Katalin: *Üvegek a középkori Magyarországon.* (BTM Műhely 3.) Budapest, 1991.

Kalmár János: *Régi magyar fegyverek.* Bp. 1971.

Kovalovszky Júlia: *Gótikus és reneszánsz bútorok.* Budapest, 1980.

Kovács Kiss Gyöngy: *Rendtartás és kultúra.* Marosvásárhely, 2001.

Lupescu Makó, Mária: “Considerații privind testamentele nobiliare din Transilvania la sfârșitul evului mediu.” *Acta Musei Napocensis II. Istorie* 39 – 40 (2002 – 2003): 115 – 138. (Biblioteca Facultății de Istorie)

Eadem: “Erdélyi késő középkori nemesi végrendeletek tárgytörténeti tanulságai.” In: Pál-Antal, Sándor – Sipos, Gábor – W. Kovács, András – Wolf, Rudolf (ed.): *Emlékkönyv Kiss András születésének nyolcvanadik évfordulójára.* Kolozsvár, 2003, pp. 317 – 330. (Biblioteca Societății Muzeului Ardelean)

Eadem: “Donum pro salute anime – un alt tip de oblație?” *Studia Universitatis “Babeș-Bolyai”. Historia* 51.2 (2006): 167 – 181. (Biblioteca Facultății de Istorie)

Mojzsis Dóra (szerk.): *Régi magyar öltözködés. Viselet dokumentumok és források tükrében.* Bp., 1988.

Müller Róbert: „A mezőgazdasági vaseszközök fejlődése Magyarországon a késő vaskortól a törökorkor végéig.” *Zalai Gyűjtemény* 19. I-II. Zalaegerszeg 1982.

Németh, Gábor: *Ónedények. (Évezredek, évszázadok kincsei.)* Budapest, 1983.

Richardson, Catherine: „’Havying nothing upon hym saving onely his sherte’: Event, Narrative and Material Culture in Early Modern England.” In Eadem (ed.): *Clothing Culture 1350-1650*. Aldershot and Burlington: Ashgate, 209-221.

Szende Katalin: „Viselet és textilkultúra a késő-középkorban.” *Századok*, 137. 2 (2003).

Szöcs Péter Levente: „Kerámiaedények a régészet és az írott források tükrében”. *Korunk* 2004, július. (<http://epa.oszk.hu/00400/00458/00079/2004honap7cikk668.htm>)

Tompos Lilla: *A magyar viselet története*. Budapest, 2002.

Vintilă-Ghițulescu, Constanța (ed.): *From Traditional Attire to Modern Dress: Modes of Identification, Modes of Recognition in the Balkans (XVIth-XXth Centuries)*. Cambridge, Cambridge Scholar Publishing, 2011.

Zentai, Tünde: *Az ágy és az alvás története*. Pécs, 2003.

BIBLIOGRAFIE OPȚIONALĂ

G. Etényi Nóra - Horn Ildikó (szerk.): „*Idővel paloták ... “ Magyar udvari kultúra a 16-17. században*. Budapest, Balassi Kiadó, 2005.

Lovag Zsuzsa: *Középkori bronzművesség*. Bp., 1979.

Marosi Ernő (szerk.): *Magyarországi művészet 1300-1470 körül*. I-II. Bp., 1987. (kijelölt fejezetek).

Nagy Géza - Nemes Mihály - Tompos Lilla: *A magyar viseletek története*. Budapest, 2002.

Sigal, Pierre André: *Isten vándorai. Középkori zarándoklatok és zarándokok*. Budapest, 1989.

Turnau, Irena: *History of Dress in Central and Eastern Europe from the Sixteenth to the Eighteenth Century*. Warszawa, 1991.

Tompos Lilla: A korcovány az inventáriumok tükrében.

(https://library.hungaricana.hu/en/view/ArsDecorativa_13_1993/?pg=90&layout=s)

Weiner Mihályné: *Ónművesség*. Budapest, 1971.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- dezvoltarea capacității de comunicare
- eficacitatea analizei
- interdisciplinaritate
- grad ridicat de cunoștințe generale
- stăpânirea limbajului academic aferent acestei discipline și al limbii materne

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Cunoștințe conceptuale și de bază	Examen scris	25%
	Interdisciplinaritate	Examen scris	10%

	Cunoașterea literaturii de specialitate	Examen scris	15%
10.5 Seminar/laborator	Muncă individuală	Lucrare scrisă predată la sfârșitul semestrului pe o temă discutată în prealabil	25%
	Muncă individuală	Prezentarea unui referat pe o temă discutată în prealabil	25%
10.6 Standard minim de performanță			
<ul style="list-style-type: none"> • cunoașterea literaturii de specialitate obligatorii • prezență activă de min. 70% la seminarii • cunoașterea noțiunilor de bază • realizarea unui punctaj min. de 50 de puncte la examenul scris • predarea lucrării de semestru • susținerea unui referat 			

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Cluj, 20 iunie 2020

Conf. univ. dr. Lupescu Mária

Conf. univ. dr. Lupescu Mária

Data avizării în departament

Semnătura directorului de departament,

Cluj, 21 iulie 2020

Conf. univ. dr. Nagy Robert-Miklos